Puspa Shrestha
Best Quality Resource Site for Class 11 And 12 Students
(Based on Updated Curriculum 2077)

Puspa Shrestha
Best Quality Resource Site for Class 11 And 12 Students (Based on Updated Curriculum 2077)
puspas.com.np
PDF
PDF Collections
Notes
Books
Model Questions

This PDF was downloaded from **puspas.com.np**

Visit our website for more materials.

puspas.com.np

Follow us on:
AR Dinesh
puspas.com.np
Puspa Shrestha

पाठ ९

गोर्खे

बखतबहादुर थापा

पेशल कम्प्युटर प्रविधिज्ञ हो । उसलाई केही गरेर देखाऊँ भन्ने लाग्यो । त्यसका निम्ति सानै कुराबाट सुरु गर्न खोजेकाले उसको रोजाइमा एन्टिभाइरस पऱ्यो । भाइरस भनेको सानो प्रोग्राम हो तर यसले कम्प्युटर प्रयोगकर्तालाई सबैभन्दा बढी दुःख दिन्छ । पेशलले गोर्खे नामक एन्टिभाइरस बनायो ।

एक दिन सतपाल आएर भन्यो, "पेशल भाइ ! मेरो कम्प्युटरले साह्रै दुःख दियो । लौ न, गएर बनाइदिनुपऱ्यो ।"

पेशलले सिडी, पेन ड्राइभ, स्क्रु ड्राइभर, धुलो पुछ्ने ब्रस, पुछपाछ पार्नलाई कपडा राखेर झोला बोक्यो ।

सतपालले मोटरसाइकल स्टार्ट गऱ्यो । पेशल पछाडि बस्यो । गुटुटुटु..., आधा घण्टा दौडेपछि मोटरसाइकल एउटा घरका अगाडि थामियो ।

त्यसबाट झरेपछि सतपालले पेशललाई 'आउनुस्' भन्ने सङ्केत गरेर आफू अगाडि लाग्यो । ती कम्प्युटर भएको कोठामा पुगे । कम्प्युटरका अगाडि घुम्ने कुर्सी थियो । पेशललाई त्यसैमा बस्ने सङ्केत गरेर सतपालले कम्प्युटर देखायो । आफू अर्को कुर्सी ल्याएर छेवैमा बस्यो ।

पेशलले कम्प्युटर चलाएर चेकजाँच गऱ्यो । भाइरसले ग्रस्त भएको रहेछ । पेशलले आफैँले बनाएको एन्टिभाइरस गोर्खेको सिडी निकालेर इन्स्टल गऱ्यो । इन्स्टल हुन पाँच मिनेट लाग्यो । त्यसपछि स्क्यान सुरु गऱ्यो । एउटा डाइलग बक्स खुल्यो । टाउकामा सिङ भएको, आङमा रुखका बोक्रा लगाएको, दाह्रा कटकटाइरहेको, महाविकराल अनुहारको मान्छे आयो । उसले काँधमा एउटा झोला पनि बोकेको थियो । त्यो देखेर सतपालले पेशलतिर हेऱ्यो, फेरि कम्प्युटरतिर । आफूले कहिले नदेखेको अनोठौ देह र विचित्र भावभङ्गी भएको विलक्षण मान्छे कम्प्युटरमा क्रीडामग्न भएको देखेपछि त सतपाल खित्का छोडेर हाँस्न पो लाग्यो । हाँसो रोकिनेबित्तिकै उसले "सोनम" भनेर डाको लगायो । उत्तिखेरै एउटी महिला निस्किन् ।

“बस न, कम्प्युटर बनाएको हेर त ।” सतपालले भन्यो ।

पछाडि पलङ थियो, सोनम त्यसैमा बसिन् ।

चिकित्सकले अति सतर्क भएर कोरोना सङ्क्रमित रोगीको परीक्षण गरे झैँ एन्टिभाइरस गोर्खे पनि बडो होसियारीका साथ आफ्नो काम गर्दै थियो । उसले काँधको झोला निकालेर भुइँमा राख्यो । आफू पनि बस्यो र झोलाबाट एउटा पत्रिका निकाल्यो । अर्कोतिरबाट कम्प्युटर तान्यो र त्यसबाट हार्डडिस्क निकाल्यो । हार्डडिस्कका सबै फाइल पत्रिकामा खन्यायो । फेरि झोला खोलेर रक्सीको सिसी निकाल्यो र ठाडो घाँटी लगायो । दुई घुट्का घुट्काएपछि “ओओ...,” कराएर एक्कासि काम्न थाल्यो । कम्प्युटरमा फोर इन वन हुफर जोडिएको रहेछ । एन्टिभाइरस गोर्खेको स्वरले सोनम त तर्सिन् ।

पेशल हाँस्दै पछाडि फर्क्यो ।

पेशललाई देखेपछि सोनममाथि अर्को आश्चर्य थपिएछ । छक्क पर्दै भनिन्, “त्यो कम्प्युटरभित्र सिङ भएको यमराजको दूत पनि... !”

“हो, म नै हुँ ।” पेशलले नाक चेप्यायो ।

अक्षता हेरे झैँ पत्रिकाका फाइल हेर्दै हार्डडिस्कमा राख्दै गर्न थाल्यो एन्टिभाइरस गोर्खे । आधाजति पुऱ्याएपछि राक्षस जस्तो घिन लाग्दो देखिने भाइरस भेट्यो । झोलाबाट खरानी निकाल्यो । मन्त्र फुकेर रेखा हाल्यो । त्यस भाइरसलाई उठाएर खरानीको घेराभित्र थेचाऱ्यो । फेरि स्क्यान गर्न थाल्यो । स्क्यानिङ गर्न थालेपछि केही भाइरस भागेर कुना कुनामा पस्दा रहेछन् । करिब एक लाख फाइल स्क्यान गरेपछि पाँच थरीका भाइरस भेट्यो । ती भाइरसले लगभग चार सय फाइलमा सङ्क्रमण गरेका थिए । थुप्रै फाइल मर्मत भए, मर्मत हुन नसकेकालाई एन्टिभाइरस गोर्खेले डिलिट गर्न सुझाव दियो । पेशलले ‘ओके’ लेखेका ठाउँमा माउसको चुच्चो लगेर थिच्यो । भाइरसले बिगारेका र मर्मत हुन नसकेका फाइल जति स्वात्तै उडायो । त्यसपछि सुरुमै समातेको भाइरसलाई खरानीको रेखाबाट बाहिर तान्यो र सोध्यो, “तँ को होस् । के गर्न आएको हँ ?”

“म ब्रोन्टक नामक भाइरस हुँ । डुब्लिकेट फोल्डर बनाएर तिनलाई अगाडि राखिदिने र सक्कली फोल्डरलाई लुकाइदिने काम हो मेरो । अत्यधिक मात्रामा डुब्लिकेट फाइल बनाएर ओभरलोड गर्छु र कम्प्युटरलाई कामै गर्न नसक्ने गरी थला पारिदिन्छु ।” हाहाहा..., ब्रोन्टक हाँस्यो ।

“तँलाई ब्रोन्टक !” एन्टिभाइरस गोर्खेले एक लात बजाएर लडाएपछि त्यसको छातीमा बसेर घाँटी थिची थिची माऱ्यो ।

अर्को भाइरसलाई समातेर खरानीको घेराबाट बाहिर निकाल्यो र सोध्यो, "तँ किन आएको ?"

दोस्रो नम्बर भाइरस केही बोलेन, उसले रातो, पहेँलो, कालो, खैरो रङले पोतिए जस्ता दाँत देखाउँदै झन् जिस्क्यायो एन्टिभाइरस गोर्खेलाई ।

"छ्या ! कस्तो घिनलाग्दो, यसले त टोकेरै पनि बिगार्छ होला फाइलहरू !" आँखा तर्दै कड्केर सोध्यो एन्टिभाइरस गोर्खेले, "बोल् न, तेरो काम के हो ?"

"ह्याङ," एन्टिभाइरस गोर्खेलाई काट्ला जस्तो दाँत देखाएर झाँक्रे कपाल हल्लाउँदै भाइरसले भन्यो, "मेरो नाम मेमोरी भाइरस हो । मेमोरीमै ढुकेर बस्छु म । त्यसको सम्पर्कमा आउने एक्सटेन्सन फाइलको रगत चुस्ने र तिनलाई हिँड्नै नसक्ने बनाइदिने काम हो मेरो !"

एन्टिभाइरस गोर्खे जुरुक्क उठ्यो । "ला, चुस अब रगत !" त्यसको मुखमा खुट्टो राखेर थिच्न खोज्दै थियो खुट्टै चपाइदियो भाइरसले । दुखाइले इन्तु न चिन्तु भयो एन्टिभाइरस गोर्खे । दाह्रा किटेर कुहिनाले भाइरसको टाउकै टाउकामा हिर्काएर मार्‍यो । त्यसपछि आफ्नो रक्ताम्मे खुट्टो समाएर आत्था ... आत्था गर्न थाल्यो । त्यो देखेर पेशलले "म कुनै सहयोग गर्न सक्छु ?" टाइप हान्यो । "धन्यवाद, तपाईं चिन्ता नगर्नुस् ।" सान्त्वना स्वरूप एन्टिभाइरस गोर्खेले हाँस्ने कोसिस गर्‍यो । ऊ दुखाइले रन्थनिएकै थियो । आफ्नो पीडालाई बिर्सेर उसले तेस्रो भाइरस निकाल्यो । तेस्रो भाइरस डराएको हुनुपर्छ, उसलाई केही सोध्नै परेन । फटाफट भन्न थाल्यो, "मेरो नाम अन्य भाइरस हो । टेम्पोररी फोल्डरमा गएर बस्छु । त्यहाँ भएका फाइलले खुलिरहेको प्रोग्राम चल्नमा मदत पुर्‍याइरहेका हुन्छन् । म पनि त्यही फोल्डरमा बसेर फाइललाई र्‍याम, सी.पी.यु., हार्डडिस्कमा दौडाइरहन्छु । यसले गर्दा चलिरहेको फाइल अचानक बन्द भइदिने, पेज तलमाथि हुने र कम्प्युटर अनावश्यक रूपमा व्यस्त भइराख्ने हुन्छ ।"

"भन्नाले तँ कुकर्मी होस् ! ला," एन्टिभाइरस गोर्खेले झोलाबाट एउटा केराउको दाना जत्रो गोली निकालेर भाइरसको हातमा राख्दै भन्यो, "खाइदे ।" अन्य भाइरसले मुखमा हालेको मात्र के थियो गोली विस्फोट भएर त्यसको नामोनिसान मेटाइदियो ।

चौथोलाई निकालेर सोध्दा उसले आफ्नो नाम "चोर" भन्यो । उसको जन्मदाताले कम्प्युटरका पासवर्ड, इमेल एड्रेस, क्रेडिट कार्ड नम्बर, खाता नम्बर जस्ता गोप्य डकुमेन्ट मेरो ठेगानामा पठाइदिनु भनेको रहेछ, दुरुपयोग गर्नलाई ।

घाइते एन्टिभाइरस गोर्खेले एउटा खुट्टो टेक्नै सकेको थिएन, खोच्याउँदै गएर जगल्ट्याउन खोज्दा चोर भाइरसले सद्दे खुट्टामा दाँत गाड्यो । अतालिएर लड्यो एन्टिभाइरस गोर्खे । लड्दा खरानीको घेरा भत्कियो । पाँचौं भाइरस खरानीको रेखाभित्र थियो, जङ्गिएर निस्क्यो ।

त्यसले एन्टिभाइरस गोर्खेको पेटमा बसेर काउकुती लगाउँदै भन्यो, “म को हुँ र किन आएको हुँ सोध् न ! कड्केर सोध् ?”

एन्टिभाइरस गोर्खे खुट्टाको पीडा र काउकुतीको हाँसोले छटपटिँदै घोप्टो पऱ्यो ।

“देखिस्, म... म नै हुँ बुट सेक्टर भाइरस ! कम्प्युटर अन हुनेबित्तिकै ऱ्याममा गएर बस्छु । विन्डोज रन गर्न थालेपछि कुनै फाइललाई उल्टो पारेर कम्प्युटरलाई अगाडि बढ्नुको साटो पछाडि फर्काइदिने (रि स्टार्ट) गर्छु ।”

चौथो भाइरसले खुट्टाबाट रगत चुस्न छोडेको थिएन ।

“गुहार गुहार ।” एन्टिभाइरस गोर्खे चिच्यायो ।

“म के सहयोग गरूँ ?” पेशलले हतार हतार टाइप हान्यो ।

“कृपया तुरुन्त अपडेट गर्नुस् !” एन्टिभाइरस गोर्खे अतालिएको थियो ।

भाइरसले रगत चुस्न छोडेको थिएन । एन्टिभाइरस गोर्खे सुकेको दाउरा जस्तो सेतो हुँदै गयो ।

सतपालले पनि हेरिरहेको थियो । हतार हतार ऱ्याक खोलेर सिडिएमए डिभाइस निकालेर पेशललाई दियो ।

पेशलले त्यसलाई यु.एस्.बी. पोर्टमा घुसाऱ्यो । इन्टरनेट कनेक्सन गऱ्यो र एन्टिभाइरस गोर्खेलाई अपडेटमा लगाइदियो ।

“सोनम ! हाम्रो इन्जिनियरसाबलाई केही खुवाऊ त ।”

सतपालको स्वर सुन्नासाथ महिला उठेर अर्को कोठामा गई । दुई गिलास लस्सी ल्याएर कम्प्युटर टेबुलमा राखी ।

सतपालले एउटा गिलास पेशललाई उठाउन सङ्केत गऱ्यो र अर्को आफूले उठायो । फेरि चिया बिस्कुटको पालो आएछ । ती चियाको गिलास र प्लेटको बिस्कुट खाली गर्न थाले । अपडेट हुँदै गर्दा एन्टिभाइरस गोर्खेको जिउमा रगत भरिन थाल्यो । त्यो देखेर ती चार र पाँच नम्बरका भाइरस टाप कसे ।

अपडेट पूरा भएपछि डङ्ग्रङ्ग लडेको एन्टिभाइरस गोर्खे जुरुक्क उठ्यो । आङ बटाऱ्यो । पाखुरा फुलाएर देखाउँदै भन्यो, “बुबा ! फेरि स्क्यान गर्नु त, म ती भाइरसलाई निमोठनामोठ बनाउँछु ।”

पेशलले स्क्यान चलायो ।

यस पटक स्क्यान पनि छिटै गऱ्यो र ती दुइटा भाइरसको गालामा चट्कनका चट्कन दिएर लडायो । खुट्टाले किचेरै माऱ्यो । त्यसपछि आफ्नो झोला काँधमा झुन्ड्यायो अनि 'गुड लक' भन्ने सङ्केतमा बुढी औँलो देखाउँदै हिँड्यो एन्टिभाइरस गोर्खे ।

पेशलले कम्प्युटर रिस्टार्ट गऱ्यो र चेकजाँच गऱ्यो । कम्प्युटर खररर काम गर्न थालेपछि सतपालका जिम्मा लगायो ।

शब्दभण्डार

१. **दिइएका शब्द र अर्थबिच जोडा मिलाउनुहोस् :**

शब्द	**अर्थ**
प्रविधिज्ञ	आश्वासन
भाइरस	मनका भाव व्यक्त गर्ने शारीरिक चेष्टा वा मुद्रा
नामोनिसान	कम्प्युटरको कार्यक्षमतालाई कमजोर पार्ने वा अवरुद्ध गर्ने प्रोग्राम, रोग सार्ने जीवाणु
सङ्क्रमण	मुखभित्र लामाछोटा भएर उम्रिएका र नमिलेका दाँत
अत्यधिक	अत्यन्त डरलाग्दो
सान्त्वना	रोग लागेको छ कि छैन भनी जाँच गर्ने काम
महाविकराल	रमाइलो
दाह्रा	सामान्यभन्दा भिन्न खालको, अचम्मको
भावभङ्गी	नाम र त्यसलाई जनाउने लक्षण वा चिह्न
परीक्षण	विज्ञान, कला, शिल्प, प्रयोग आदिसम्बन्धी ज्ञान भएको व्यक्ति
विलक्षण	एक वस्तुबाट अर्को वस्तुमा फिँजिनु
	भूगर्भविद्
	एकदमै धेरै

२. **दिइएका अर्थ दिने शब्द पाठबाट खोज्नुहोस् :**

(क) मन बहलाउन वा समय काट्नका निम्ति कुनै पनि मनोरञ्जक काम कुरा वा खेलमा तल्लीन भएको

(ख) कुनै काम गर्दा अनुभव तथा प्रयोगका आधारमा अँगालिने खास विधि वा प्रक्रिया

(ग) कम्प्युटरमा कृत्रिम फोल्डर बनाउने र सक्कली फोल्डरलाई लुकाइदिने भाइरस

(घ) कम्प्युटर खुल्नेबित्तिकै र्‍याममा गएर बस्ने र विन्डोज खुल्न थालेपछि पछाडि फर्काइदिने भाइरस

(ङ) मेमोरीमा रहेका एक्सटेन्सन फाइललाई बिगार्ने भाइरस

३. **दिइएका टुक्काको अर्थ पहिल्याउनुहोस् र वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् :**

इन्तु न चिन्तु हुनु, दाँत गाड्नु, टाप कस्नु, डङ्रङ्ग लड्नु, टाउको खानु, सुइँकुच्चा ठोक्नु, बाटो हेर्नु, काँध हाल्नु, तातो लाग्नु

४. **दिइएका उखानको प्रयोग गरी एक अनुच्छेद लेख्नुहोस् :**

ओरालो लागेको मृगलाई बाच्छाले पनि खेद्छ, आकाशको फल आँखा तरी मर्, आलु खाएर पेडाको धाक, अकबरी सुनलाई कसी लगाउनु पर्दैन

बोध र अभिव्यक्ति

१. **'गोर्खे' कथा पढी यसको पहिलो र अन्तिम अनुच्छेदका घटना भन्नुहोस् ।**

२. **'गोर्खे' कथा पढी दिइएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :**

(क) पेशल कसरी जीवन निर्वाह गर्छ ?

(ख) सतपालले पेशललाई किन आफ्नो घरमा आउन अनुरोध गरेको हो ?

(ग) पेशलले सतपालको कम्प्युटरलाई कसरी मर्मत गर्‍यो ?

(घ) कम्प्युटरको डाइलग बक्समा देखा परेको गोर्खे एन्टिभाइरस कस्तो पहिरनमा थियो ?

(ङ) ब्रोन्टक भाइरसले कम्प्युटरलाई कसरी बिगार्छ ?

३. **कम्प्युटरलाई सुरक्षित राख्न वा भाइरसमुक्त बनाउन त्यसमा एन्टिभाइरस इन्स्टल गर्नुपरे झैँ मानिसलाई भाइरसको सङ्क्रमण हुन नदिन र सङ्क्रमित भइसकेको अवस्थामा त्यसबाट मुक्त बनाउन के गर्नुपर्ला, छलफल गरी उत्तर दिनुहोस् ।**

४. **'गोर्खे' कथा पढी दिइएका घटनालाई क्रम मिलाई लेख्नुहोस् :**

(क) पेशल कम्प्युटर मर्मत गर्न सतपालको घर जानु

(ख) कम्प्युटर प्रविधिज्ञ पेशललाई केही नयाँ काम गरूँ भन्ने विचार मनमा आउनु

(ग) स्क्यान गरेर सबै भाइरसलाई हटाइसकेपछि 'गुड लक' भन्ने सङ्केतमा बुढीऔँला देखाउँदै एन्टिभाइरस बिदा हुनु

(घ) पेशलले गोर्खे नामक एन्टिभाइरस बनाउनु

(ङ) सतपालले पेशललाई कम्प्युटर बनाइदिन अनुरोध गर्नु

(च) सामान्य चेकजाँचपछि पेशलले कम्प्युटर भाइरसले ग्रस्त भएको बताउनु

(छ) बुट सेक्टर नामको भाइरसबाट पराजित हुन खोज्दा एन्टिभाइरसले प्रविधिज्ञलाई अपडेट गर्न अनुरोध गर्नु

(ज) एन्टिभाइरस गोर्खेले कम्प्युटर स्क्यान गर्दा पाँच थरीका भाइरस भेट्नु र भाइरस सङ्क्रमित केही फाइललाई मर्मत गर्नु

(झ) भाइरस सङ्क्रमणबाट मर्मत हुन नसकेका फाइल र फोल्डरलाई एन्टिभाइरस गोर्खेले प्रविधिज्ञलाई डिलिट गर्न सुझाव दिनु

(ञ) पेशलले आफैँले बनाएको एन्टिभाइरस गोर्खेको सिडी निकालेर कम्प्युटरमा इन्स्टल गर्नु

(ट) मर्मतपछि कम्प्युटरले सही किसिमले काम गर्न थाल्नु

(ठ) अपडेट पूरा भएपछि प्रविधिज्ञलाई कम्प्युटर स्क्यान गर्न अनुरोध गर्नु

(ड) पाँच मिनेटमा इन्स्टल भएको एन्टिभाइरस गोर्खेले आफ्नो काम गर्न थाल्नु

५. **दिइएको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :**

अक्षता हेरे झैँ पत्रिकाका फाइल हेर्दै हार्डडिस्कमा राख्दै गर्न थाल्यो एन्टिभाइरस गोर्खे । आधाजति पुऱ्याएपछि राक्षस जस्तो घिन लाग्दो देखिने भाइरस भेट्यो । झोलाबाट खरानी निकाल्यो । मन्त्र फुकेर रेखा हाल्यो । त्यस भाइरसलाई उठाएर खरानीको घेराभित्र थेचाऱ्यो । फेरि स्क्यान गर्न थाल्यो । स्क्यानिङ गर्न थालेपछि केही भाइरस भागेर कुना कुनामा पस्दा रहेछन् । करिब एक लाख फाइल स्क्यान गरेपछि पाँच थरीका भाइरस भेट्यो । ती भाइरसले लगभग चार सय फाइलमा सङ्क्रमण गरेका थिए । थुप्रै फाइल मर्मत भए, मर्मत हुन नसकेकालाई एन्टिभाइरस गोर्खेले डिलिट गर्न सुझाव दियो । पेशलले 'ओके' लेखेका ठाउँमा माउसको चुच्चो लगेर थिच्यो । भाइरसले बिगारेका र मर्मत हुन नसकेका फाइल जति स्वात्तै उडायो ।

प्रश्नहरू

(क) 'भाइरसलाई उठाएर खरानीको घेराभित्र थेचाऱ्यो' भन्नुको तात्पर्य के हो ?

(ख) गोर्खेले कम्प्युटरलाई भाइरसमुक्त बनाउनका लागि गरेका क्रियाकलाप के के हुन् ?

६. **दिइएको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् :**

एन्टिभाइरस गोर्खे जुरुक्क उठ्यो । "ला, चुस अब रगत !" त्यसको मुखमा खुट्टो राखेर थिच्न खोज्दै थियो खुट्टै चपाइदियो भाइरसले । दुखाइले इन्तु न चिन्तु भयो एन्टिभाइरस गोर्खे । दाह्रा किटेर कुहिनाले भाइरसको टाउकै टाउकामा हिर्काएर मार्‍यो । त्यसपछि आफ्नो रक्ताम्मे खुट्टो समाएर आत्था ... आत्था गर्न थाल्यो । त्यो देखेर पेशलले "म कुनै सहयोग गर्न सक्छु ?" टाइप हान्यो । "धन्यवाद, तपाईं चिन्ता नगर्नुस् ।" सान्त्वना स्वरूप एन्टिभाइरस गोर्खेले हाँस्ने कोसिस गर्‍यो । ऊ दुखाइले रन्थनिएकै थियो । आफ्नो पीडालाई बिर्सेर उसले तेस्रो भाइरस निकाल्यो । तेस्रो भाइरस डराएको हुनुपर्छ, उसलाई केही सोध्नै परेन । फटाफट भन्न थाल्यो, "मेरो नाम अन्य भाइरस हो । टेम्पोररी फोल्डरमा गएर बस्छु । त्यहाँ भएका फाइलले खुलिरहेको प्रोग्राम चल्नमा मदत पुर्‍याइरहेका हुन्छन् । म पनि त्यही फोल्डरमा बसेर फाइललाई र्‍याम, सी.पी.यु., हार्डडिस्कमा दौडाइरहन्छु । यसले गर्दा चलिरहेको फाइल अचानक बन्द भइदिने, पेज तलमाथि हुने र कम्प्युटर अनावश्यक रूपमा व्यस्त भइराख्ने हुन्छ ।"

प्रश्नहरू

(क) एन्टिभाइरस गोर्खे र भाइरसले एकअर्कामाथि विजय प्राप्त गर्न के के गरेका छन् ?

(ख) अन्य भाइरस नामको तेस्रो भाइरसले गर्ने गतिविधि र कम्प्युटरलाई पुर्‍याउने असर के के हुन् ?

७. **कथाकारले कम्प्युटर स्क्यानसम्बन्धी विषयवस्तुको प्रस्तुतिका लागि अवलम्बन गरेको कथाशैली तपाईंलाई कस्तो लाग्यो, कथात्मक सन्दर्भका आधारमा विश्लेषण गर्नुहोस् ।**

८. **कथामा पेशल र सतपालमध्ये कसको मुख्य भूमिका रहेको छ, तर्कसहित आफ्नो प्रतिक्रिया व्यक्त गर्नुहोस् ।**

९. **समीक्षात्मक उत्तर लेख्नुहोस् :**

(क) 'मानिस सिर्जनशील प्राणी हो ।' यस भनाइलाई कथाका आधारमा पुष्टि गर्नुहोस् :

(ख) कम्प्युटरलाई भाइरसमुक्त बनाउनका लागि प्रविधिज्ञ पेशल र एन्टिभाइरस गोर्खेले गरेका काम के के हुन् ?

१०. **दिइएको अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :**

जीवनको एउटा तर महत्त्वपूर्ण अंशलाई समेट्ने विशिष्ट घटनाको सिलसिलेवार प्रस्तुति कथा हो । यिनै घटनाको कार्यकारण शृङ्खलालाई कथानक भनिन्छ । कथाको आकार र स्वरूप

तयार पार्ने कार्यमा कथानकले महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने भएकाले यसलाई कथाको मुख्य तत्त्वका रूपमा लिने गरिन्छ । कथामा घटना अघि बढाउने वा कार्यव्यापार सम्पन्न गर्न पात्रको प्रयोग गरिएको हुन्छ । पात्र मानवीय र मानवेतर गरी दुवै किसिमका हुन्छन् । कथा भन्ने पात्रलाई समाख्याता भनिन्छ । समाख्याता कथाभित्रकै पात्र पनि हुन सक्छ र कथाबाहिरको पनि हुन सक्छ । कथाको पात्र आफैँले कथाको समाख्यान गरेको छ भने त्यसलाई प्रथम पुरुष दृष्टिबिन्दु भएको कथा र अन्य पात्रका माध्यमबाट कथाको समाख्यान गरिएको छ भने त्यसलाई तृतीय पुरुष दृष्टिबिन्दुको प्रयोग भएको कथा भनिन्छ । प्रथम पुरुष दृष्टिबिन्दु भएका कथामा 'म', र 'हामी' जस्ता प्रथम पुरुषलाई बुझाउने पदको प्रयोग गरिएको हुन्छ भने तृतीय पुरुष दृष्टिबिन्दु भएका कथामा 'त्यो' ऊ, तिनीहरू आदि तेस्रो पुरुष बुझाउने पदको प्रयोग गरिएको हुन्छ । घटनाको समय, स्थान र त्यसबाट उत्पन्न हुने वातावरणलाई परिवेश भनिन्छ । कथाले भन्न खोजेको मूल कुरा सारवस्तु हो । यसैलाई सन्देश पनि भनिन्छ । यी सबैलाई प्रस्तुत गर्ने माध्यम चाहिँ भाषा हो । कथामा गद्य भाषाको प्रयोग हुन्छ । कथालाई प्रभावकारी रूपमा अघि बढाउन पात्रका बिचमा संवाद पनि हुन सक्छ । कथाको भाषालाई वर्णनात्मक, पत्रात्मक, संस्मरणात्मक, नाटकीय आदि शैलीमा प्रस्तुत गर्न सकिन्छ । यसैले कथानक, पात्र, परिवेश, दृष्टिबिन्दु, भाषाशैली र सारवस्तु यी सबै कथाका तत्त्व हुन् ।

प्रश्नहरू

(क) कथा भनेको के हो ?

(ख) कथामा कति किसिमका पात्र हुन्छन् ।

(ग) प्रथम पुरुष दृष्टिबिन्दु भएका कथामा कस्ता पदको प्रयोग गरिएको हुन्छ ?

(घ) कथाका तत्त्व के के हुन् ?

११. दिइएको अनुच्छेद पढी चारओटा बुँदा टिप्नुहोस् र एक तृतीयांशमा सार लेख्नुहोस् :

जीवनमा असफल हुन कोही पनि चाहन्नन् तर सफल हुनमा असफलतालाई पनि स्वीकार गर्न सक्नुपर्छ । खोला तर भन्न सजिलो छ तर खोला तरेर देखाउने काम श्रम र शक्तिसाध्य छ । असफल हुन्न भन्न सजिलो छ तर सफल हुन पनि निरन्तरको साधना र सुझबुझ चाहिन्छ । यसैले सफल हुन चाहने जोसुकैले असफलतासँग डराउनु चाहिँ हुँदैन । के गर्दा काम बन्छ के गर्दा बिग्रन्छ भन्ने सुझबुझको विकास पनि असफलतापछि नै हुन्छ । अठार पटक विश्वकै सर्वोत्कृष्ट लेखक बनेका सेठ गोडिनले सर्वोत्कृष्ट किताब निकाल्नु अघि दश वर्ष पुस्तक प्रकाशन गृहमा एक कर्मचारीका रूपमा काम गरेका थिए । यसपछि उनलाई किताब निकाल्ने धुन चढ्यो । हरेक महिना एउटा किताब निकाले । एउटा काम गरिरहेको

मान्छेले अर्को काममा हात हाल्दा असफल हुने सम्भावना प्रबल हुन्छ । यसैले होला, उनले प्रकाशन गरेका १२० किताबमध्ये धेरैले उत्कृष्ट हुनु त परै जाओस् राम्रो बजारसमेत पाउन सकेनन् । व्यापार नभएका कारण उनीसित कर तिर्ने पैसासमेत भएन । यस्तो अवस्थामा पनि उनले हिम्मत भने हारेनन् । प्रत्येक असफलताले उनलाई पाठकमाझ कस्तो किताब लाने भन्ने बारे सिकाउन धेरै मदत गर्‍यो । त्यसपछि निकालेका हरेक पुस्तक सर्वोत्कृष्ट हुँदै गए । सर्वोत्कृष्ट लेखकको स्थान दिएका उनका १८ ओटै पुस्तकको अहिले ३५ भन्दा बढी भाषामा अनुवाद भइसकेका छन् । यस्तै महान् वैज्ञानिक थोमस एल्भा एडिसन पनि विद्युतीय चिमको आविष्कारका क्रममा हजारौँ पटक असफल भएका थिए । "हजारौँ पटक असफल हुँदा पनि तपाईंले किन हार मान्नुभएन ?" भन्ने प्रश्नको उत्तरमा उनी भन्ने गर्थे, "म असफल भएको थिइनँ, केवल हजारौँ गलत बाटा चुनेको थिएँ ।" यसर्थ हरेक असफलता नै सफलताको प्रेरक पनि हो ।

सुनाइ र बोलाइ

१. **सुनाइ पाठ ९ सुन्नुहोस् र ठिक उत्तर पहिल्याउनुहोस् :**

(क) मानिसहरू कहाँ जम्मा भएका थिए ?

(अ) सहरमा (आ) गाउँमा

(इ) विद्यालयमा (ई) मन्दिरमा

(ख) यन्त्र मानवले के भन्यो ?

(अ) एकछिन सभामा बोल्न पाऊँ हजुर

(आ) एकछिन आराम गर्न पाऊँ हजुर

(इ) लुगा लगाउनका लागि दुईचार रुपियाँ पाऊँ हजुर

(ई) खानका लागि दुईचार रुपियाँ पाऊँ हजुर

(ग) वृद्धवृद्धा किन यन्त्र मानवको चरण स्पर्श गरिरहेका थिए ?

(अ) धेरै सहयोग गर्न सक्ने ठानेर

(आ) अर्कै लोकबाट आएको व्यक्ति ठानेर

(इ) भगवान्को आधुनिक अवतार ठानेर

(ई) आफ्नो भावना बुझ्न सक्ने व्यक्ति ठानेर

२. **सुनाइ पाठ ९ सुन्नुहोस् र यन्त्रमानवको चारित्रिक विशेषताको वर्णन गर्नुहोस् ।**

भाषातत्त्व

१. **दिइएको अनुच्छेदमा प्रयुक्त प्रत्येक कारकका एक एकओटा उदाहरण टिप्नुहोस् र ती कारकलाई सङ्केत गर्ने विभक्ति पनि टिप्नुहोस् :**

हरेक मानिस जीवनमा सुख र यश प्राप्त होस् भनेर विभिन्न कर्म गर्छ । सन्तमान नामका एक धनी व्यक्ति पनि आफूलाई सुख र यश प्राप्त होस् भनेर विभिन्न कर्म गर्थे । दान गर्नु चाहिँ उनको मुख्य कर्म थियो । बाँकी समय उनी अध्ययनमा बिताउँथे । आफूसित भएको अथाह धनसम्पत्ति गरिबगुरुवा र असक्तलाई दिएर उनले सामान्य जीवन बिताउन थालेका थिए । आफूसँग भएको धनसम्पत्ति दान गरेर सामान्य जीवन बिताउन थालेका उनलाई समाजका सबैले सम्मान गर्थे । यसरी सबैबाट सम्मान पाउँदा उनी निकै प्रसन्न थिए र यसबाट उनलाई यस्ता कर्म गर्न थप हौसला मिलेको थियो । उनको दिनचर्या उदाहरणीय र अनुसरणीय थियो । उनी बिहानै उठ्थे र नित्यकर्म गर्थे । उनी परिवारका अन्य सदस्यलाई पनि उठाउँथे । "बिहान सबेरै उठ्नु स्वास्थ्यका लागि धेरै राम्रो हो भन्दै उनी परिवारका सदस्यलाई चाँडै उठ्नुको फाइदा बताउँथे । बिहानको नित्यकर्म गरिसकेपछि उनी दराजबाट किताब निकाल्थे र पढिरहन्थे । पढ्दा घत लागेका विषयलाई उनी कापीमा टिप्ने गर्थे । उनी खाना प्रायः आफैँ पकाउँथे र पकाएको खानाबाट केही अंश छुट्याएर गरिबलाई दिन्थे र केही चाहिँ आफ्नै हातले चराचुरुङ्गीलाई खुवाउँथे अनि मात्रै आफू खान्थे । उनी कहिलेकाहीँ रुखबाट फलफूल टिप्थे र त्यसबाटै आफ्नो छाक टार्थे । दिउँसोको समयमा आफूले अध्ययन गरेर प्राप्त गरेको ज्ञान अरूलाई प्रदान गर्थे ।

२. **तल तालिकामा दिइएका वाक्यमा कारकका सरल र तिर्यक् रूप उदाहरणका रूपमा गाढा अक्षरमा दिइएका छन् । मूल पाठबाट कारकका सरल र तिर्यक् रूपका अन्य पाँच पाँचओटा उदाहरण टिप्नुहोस् :**

कारकका सरल रूप	कारकका तिर्यक् रूप
सतपाल पेशलको **घर** गयो ।	**सतपालले पेशललाई** बोलायो ।
पेशलले **कम्प्युटर** चलायो ।	**सोनमले पेशललाई** चिया दिइन् ।
गोर्खे हाँसोले छटपटिँदै घोप्टो पऱ्यो ।	**सतपालले पेशललाई** एउटा गिलास दियो ।
ऊ अहिले मौन छ ।	**उसले** अब के गर्ने भन्ने बारेमा सोच्न सकेको छैन ।
ऊ केही बेरमा उठ्ने छ ।	**त्यसले आफ्नो अवस्थाका** बारेमा बतायो ।
हामी सबै **त्यो** दृश्य हेरिरहेका हुने छौँ ।	पेशल **त्यस घरको भित्तामा झुन्ड्याइएका**
त्यो आफ्नो अघि धेरै मान्छे उपस्थित भएको देखेर छक्क पर्ने छ ।	**तस्बिरलाई** ध्यानपूर्वक नियाल्दै थियो ।

४. **पाठको पहिलो अनुच्छेद पढी कर्ता, कर्म र सम्प्रदान कारक जनाउने पद टिप्नुहोस् ।**

५. **उपयुक्त विभक्तिको प्रयोग गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :**

हर्कमान बिहान पाँच बजे उठ्यो । ऊ.... बहिनी.......पनि उठायो । ऊ...आफ्नै हात......चिया पकाएर बहिनी....दियो । बहिनी.... पनि दाइ.... पकाएको चिया मिठो मानेर खाई । हर्कमानले झोला.....किताब झिक्यो । ऊ आफू ...गृहकार्य गर्न थाल्यो । ऊ....बहिनी....पनि गृहकार्य गर्न भन्यो । ऊ... बहिनी...नआएको कुरा सिकाइदियो । बहिनी .... पनि दाइ....सिकाइदिएपछि आफू ...सबै गृहकार्य पूरा गरी । यसपछि भाइबहिनी दुवै जना भान्सा.....गए । उनीहरू... आमा..... काममा सघाए । उनीहरू....सघाएपछि आमा पनि धेरै खुसी हुनुभयो । आमाले दुवै जना.... थाल... खाना पस्किदिनुभयो । सुकुल....बसी दुवै जना ....मिठो मानेर खाना खाए । दुवै जना...झोलामा किताब र कापी राखे । आमा...अनुमति लिएर उनीहरू घर .... विद्यालय प्रस्थान गरे ।

६. **ले, लाई, बाट, द्वारा, देखि र मा विभक्तिको प्रयोग गरी आफ्ना आगामी योजनाका बारेमा वर्णन गर्नुहोस् ।**

७. **दिइएको अनुच्छेद शुद्ध गरी पुनर्लेखन गर्नुहोस् :**

समाज बिकासका क्रममा मानिसले प्रगति त गऱ्यो तर ऊ शान्त भएर वस्न सकेको चाहिँ छैन । समाजमा सामुहिक भावनाको साटो ब्यक्तिवादि सोच हावी भैरहेको छ । कवि लेखनाथले भने जस्तै 'म खाउँ, मै लाउँ, सुखसयल वा मोज म गरु, म वाचुँ, मै नाँचु, अरू सव मरून् दुर्बलहरू भन्ने विचारले समाज ग्रस्त छ । यो मानवले लिने इच्छा होइन् । यस्तो नकारात्मक सोचलाई परीत्याग गरेर सकारात्मक सोचका साथ आफ्नो कर्तव्य पालन गर्ने हो भने मानिसको प्रगती हुनुको साथै उसले जीबनमा सुखशान्ति पनि प्राप्त गर्छ ।

सिर्जना र परियोजना कार्य

१ **दिइएका कुनै दश पारिभाषिक शब्दको प्रयोग गरी एउटा आख्यानात्मक रचना तयार पार्नुहोस् :**

श्रव्यदृश्य, प्रसारण, दूरसञ्चार, प्रचारप्रसार, क्षेप्यास्त्र, जीवावशेष, ऊर्जा, आकाशगङ्गा, यौगिक, विकिरण, संवहन, रकेट, आणविक, जीवावशेष, समीकरण, वाष्पीभवन, मिश्रण, तापमान, रकेट, रोबोट, शल्यक्रिया, एक्स रे, जीवाणु, अम्ल, महामारी, रक्तचाप, मधुमेह

२. **मानवेतर पात्रको प्रयोग गरिएको एउटा कथा पुस्तकालयबाट खोजी गरी पढ्नुहोस् र उक्त कथाका आधारमा त्यस पात्रले गरेका कार्यको सूची बनाउनुहोस् ।**